

Ўзбекистон адабиёти ва санъати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

• 2003-yil, 26-sentabr, • № 39 (3717)

ФАРЗАНДЛАР БУРЧИ

БОБУР НОМИДАГИ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ ЭКСПЕДИЦИЯ НАВБАТДАГИ САФАРИДАН ҚАЙТА

Утгандарни хотиралаш уларнинг қадамкорларини, кабрларини обод қилиш авлоддан авлодга мерос қадриятдир. Ҳусусан, ҳазрат Навоий, тарихи манбалардан маълумки, ҳудди шу қадрията олоҳида эътибор қарратан. Улуг кишилар мозорларини тикилашга бош кўшган.

Президентимиз ташаббусига биноан буюк ажоддадаримиз қабрларини тикилаш ва обод-донлаштириши ишларни ҳалкимиз тарафидан кизгин кўллаб кувватланётгани мэйлум. Якинда Бобур номидаги халқаро илмий экспедиция навбатдаги ўнчини сафаридан қайти. Шу муносабат билан республика "Мавнавият ва маврифат" марказида эйлилар, таникли ижодкорлар иштирокида бўлиб ўтган учрашув шу эзгу амалнинг узвий қисми бўлди.

Газза шахридаги Абу Район Беруний, Камолиддин Бехзод, Ишқомидаги Боборхам Машраб қабрлари ахволи ҳам экспедиция томонидан ўрганилиб, қайта тикилаш юзасидан кизгиндаги Дехи Қанор қишлоғидаги Шахзода Қосим қабристонидек эканлини маълум бўлди. Суз мулкининг сultonни мозори иккιя метрлик девор билан ўралган. Бобур номидаги экспедиция аъзолари томонидан ўша кабрга мармар лавҳа ўрнатиди.

Газза шахридаги Абу Район Беруний,

Камолиддин Бехзод, Ишқомидаги Боборхам

Машраб қабрлари ахволи ҳам экспедиция

томонидан ўрганилиб, қайта тикилаш юзасидан

маълумликларни яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти тингланди. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Абдулла Орипов ва Эркин Воҳидов

ҳам анжуманинда сўзги чиби, улар аждодаримиз қабрларини аниқлаш ва обод

қилиш ишига жамоатчиликни, ҳусусан,

Хазрат Алишер Навоий, темурйлар сулоласининг буюк вакили шоҳ ва шоир Ҳусусан

Бойроҳи ҳамда Гавҳаршодебеги қабрлари Аф-

ғонистонидек юз берган уруш тубайни ҳароба-

га айланган эди. Ўша қадамжоларни тикилаш,

маъбэрлар мажмумаларини яратиш бўйича савобли ишларга бош қўшишда ҳам экспедиция аъзоларни гайрат-шижалт кўрсатмоқдалар.

Учрашувда ҳозига бу ҳақда экспедиция

раҳбари Зоиржон Машрабовнинг ахбороти

tinglanadi. Ўзбекистон Каҳрамонлари

Юртимизинг мустакилликка эриши расомларинг иккодин ташбасирага кенг канот берди. Улар милий кадириятларимиз ва замонавийликин акс этитирида дадил изланисларни бошладилар ва бу борада майян иотуклари кўлга киритдилар. Бадий академиянинг Музказий кўргазмалар залида бўйлиятган Хоразм туманинн рассомлар асарларидан иборат кўргазма шою иотукларнинг майян бир кисими ўзида мухассасам этди, десак хато бўлмайди. Мазкур кўргазмадаги асарлар энди умуммиллий бадий маданиятинимиз

КУРГАЗМА ЗАЛЛАРИДА

лика манзур бўлди. С.Бекназаровнинг четлари бамбук ёчолари билан белгизлаган миниатюралари ҳам юготда нафис бўйиб, маҳорат билан яратилган.

Рассом К.Бекчоновнинг ўзига хос рангтасвир асарлари томошадек, у кўргазмага биринчи ўзбек кинематографи ва сурат устаси X.Девонов хамда широр Муҳаммад Юсуфнинг яхшигина портретларини ҳам тадқим этган.

Кўргазмада ёш рассомлар ҳам фаол иштирок этдилар. Улардан З.Юсуповнинг миниатюраларини алохуда таъкидлаш жоиз. Бу ерда, шунинг

окимига хакли равишда қўшилиб кетди.

Кўз ўнгимизда ахоййб рассомлар гурухи бўй кўрсанти. Ана шулардан бирни Б.Рузметов профессионал мəълумоти эга бўлмаса-д, ўз истедоди ва меҳнати билан катта иотукларни кўлга киритан. Унинг «Сув бўйлар», «Матназар башши», «Жалолиддин» каби асарлари хакиқи уста кўл билан ишланган. Д.Отамуротов эса рангтасвир, композиция, сюжет ишлапшидаги маҳорат билан кишини ҳайратга солади. Бу ўринда унинг «Ҳаёт», «Тўй» ва бошқа асарларини таъкидлаш жоиз.

Кўргазмада кўйилган кўйлаб тури жангарди асарлар ичда С.Ахмедовин Хоразм ва Хивнинг кадимий мəъморий ёѓорликларига бағисланган график түркими ўтиборни торти. Мўйсалам, чизги, ақарел каби аралаш техникада ишланган ва дид билан белгизлаган С.Ахмедовининг композицияларини кўргазманинг графики бўлумини бойитти тури. О.Лополовнинг маҳорат билан ишланган график асарлари томошабзига завъакаш бағисланади. Р.Воисоннинг нисбатан ичам хайкалларидаги халк руҳи, Хоразм тарихи ва маданиятига меҳр-муҳаббат руҳи яшияди. Айнан шундай халқона руҳи ва жиддий маҳоратин 3.Юсупов ишларидаги ҳам кузатни мумкин.

Кўргазмада уста Матчонов мактабига мансуб авlodнинг юксак савиагидаги солоп бўйларни ҳам намойиш этиди. Афуски, экспозициясида уларнинг муаллифлари кўргизилмаган. Шу ерда миллий кўйирчик театри учун ниҳоятда усталик билан ишланган кўргизмалар экспозициялари учун янгилик бўйлаб солип билан ўйнуштадан миниатюралар (Х.Матмуротов) ва мажнунтот наводаларидан тўкилган лаганлардаги рангтасвир асарлар кўпчи-

дек, тасвирий-амалий санъат намуналари, зардўлик бўйларни ҳам муносиб намойиш этиди. Хозорасплик рассомлардан бир гурухи Бадий академиянинг Фаҳрий ёрликлари билан таърилдандилар. Мазкур кўргазма ташкилчisi Хоразм туманинн хомиглини бўлбиг, инда ўз асарлар билан катнашган барча иходкорлар халк икодиёти чашмалари накадр бой ви чукур эканини яна бир бор намойиш этидilar.

Рафаил ТОҚТОШ,
санъатшунослик фанлари
доктори, академик

САЙДАНИНГ ЯНГИ КИТОБИ

Журналист ва эдаби Саида Сайхон (Йўлдошеван)нинг янги чоп этилган «Келгинди келининг сири» хикоялар тўплами кенма оммaga мўлжалланган.

«Шарқ» нацирӣ-матбаба ациядорлик компаниясида чоп этилган мазкур рисола, рангбарон мавзудаги хикояларни ўз ичига олган. Тұрмушнинг турли сўқмоклари, мухаббат синовлари, мавзудаги бўйикларни бўйикларни огушига кириб кетаси. Унинг ёғизлиги, жисмоний ожизигига тўрт мусаси сор одамда шуқронларни хиссаси. Унинг сирини оиди.

Саида Сайхон турфа таътири аёллар қалбига сиртдан наазар ташлайди, уларга сирдиш боўлумони, оғирларини ёнгил

Филология фанлари доктори, фолклор шунос профессор Файрат Жалолов ўз касбини севган, камтар ва меҳрибон устозлардан биридан. У асрлардан-асрларга ўтиб келадиган бой маданий меросимиз — халк икодиёти намуналарини тўплаш, наутиларни тадқик этишидек мурракаб, аммо шарафли вазифанинга эдо атэтири. Аллома Файрат Жалолов бу мурракаб ишни ўзининг кундалик оддий юмуши деб билди.

Мана ўттиз йилдан ошдики, олим кадимий фолклор санъатини ҳайтинг асосини кисмiga айлантириб яшамоқда. Шу соҳи сир-асрорларни мукаммал ўрганди. Халк ичига кириб, ўйқобил кетган урф-одатлар, бадий тўклималарни излаб тобди. Натижаҳо далимнинг куплаб илмий рисолалари, дарслин ва тўпламлари дунён юзини кўрди.

Файрат Жалолов илмий ишларининг асоси кисми ўзбек халк эрталари таҳлилига бағисланган. Авлоҳданд-авлодга ўтиб келаётган эрталарни, матлаларни тўплаб чоп этидilar. Уларни илмий жиҳаддан ҳам тахлил килиб, фолклор санъатининг эртаги куни ривожига хисса кўшашти.

«Ўзбек халк эрталари поэтикаси»,

ши ибратга лойик. «Ўткични» хикоясида азалий мавзу — мухаббат кечинималари акс этган. ўз кизнингромантик тасавvuri, хэйларистириги оқибатида чекаётган азобларини сезасиз. Турли сўқмоклар туташувчи кенг ҳаёт ўйнида ортиқча ишонувчиларни ҳам байсан ёмон оқибатларга оlib келади. Саида Сайхон хикояларидаги ўйиб, бу ҳакиқатя яна бир бор амин бўлади ўкувчи.

Тўпламга М.Мансуров муҳаррирлик килган.

Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

киломони иштайди. Мутолиғи таътирини ўзига яшашадиги санъатни сарвонишига оғирларини ёнгил

